

JUSTIITSMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 04.07.2024

Meie 08.08.2024

nr 1-6/2993-1, SIM/24-0721/-1K
nr 8-2/5258

Vabariigi Valitsuse 20. detsembri 2007. a määruse nr 262 „Riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitse kord“ muutmise eelnõu koostööstamine

Austatud minister

Siseministeerium on saatnud Justiitsministeeriumile koostööstamiseks määruse „Vabariigi Valitsuse 20. detsembri 2007. a määruse nr 262 „Riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitse kord“ muutmise“ eelnõu (*eelnõu*). Justiitsministeerium koostööstab eelnõu järgmiste märkustega.

1. Eelnõu on koostatud siseministri määruse eelnõuna. Juhime tähelepanu, et määruse aluseks olev volitusnorm, riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse (RSVS) § 31 lg 5 lubab sellise sisuga määrust kehtestada üksnes Vabariigi Valitsusel. Vabariigi Valitsuse määrust ei saa muuta siseministri määrusega. Esitatud kujul oleks määrus antud ilma asjakohase volitusnormita ning seega formaalselt põhiseadusega vastuolus.
2. Eelnõu seletuskirja lk 2 alguses on selgitatud, et foto lisamine ankeedile ei ole enam vajalik, kuna see on võimalik saada andmekogu päringuga. Juhime tähelepanu haldusmenetluse põhimõttele, et haldusmenetlus viiakse läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides ülevõtteid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele (HMS § 5 lg 2). Samuti on asjakohane viidata avaliku teabe seaduse § 43¹ lg-s 3 nimetatud andmete ühekordse küsimise põhimõttele. Andmeid, mille isik on juba üks kord riigile esitanud, ei peaks isik enam uuesti riigile esitama. Palume ankeedis küsitavate andmete suhtes läbivalt hinnata, kas lisaks fotole oleks võimalik ka teisi andmeid saada andmekogu päringuga, nt registreeritud elukaaslase ja endise elukaaslase andmed, Eestis toimunud nimevahetuse andmed, Eestis kodakondsuse andmed rahvastikuregistrist, Eestis omandatud hariduse andmed Eesti Hariduse Infosüsteemist jne.
3. Eelnõu lisa 3 ankeedi p 6 kohta märgime, et siin küsitakse muu hulgas andmeid, mida isikul endal ei olegi võimalik teada, nt töökoha arvutisse paigaldatud SIM kaardi number. Tuleks kaaluda, kas selliseid andmeid saaks küsida tööandjalt, mitte isikult endalt.
4. Eelnõu lisa 3 ankeedi punkt 11 muudatus, mille kohaselt peab ka loa pikendaja uuesti esitama juba varasemalt esitatud andmed oma lähedaste kohta, on Justiitsministeeriumi hinnangul ülemääraselt koormav, arvestades, et eelnõuga kavandatud muudatused kogumina suurendavad niigi märkimisväärselt ankeedi esitaja poolt kohustuslikult esitatavate andmete mahtu. Seega isiku vaates muudatuste tulemusel koormus suureneb.

Märgime, et ka siin tuleb lähtuda andmete ühekordse küsimise ning võimalikult tõhusa, lihtsa ja kiire haldusmenetluse põhimõttest, millele viitasime vastuskirja punktis 1. Seletuskirjast nähtub, et andmed on riigil varasemast korrast juba olemas, kuid praegune süsteem ei võimalda neid taaskasutada. Kui probleem on selles, et inimene unustab varem esitatud info ja selle tõttu tekivad vead, siis tuleks leida infotehnoloogiline lahendus, mis võimaldab kord juba esitatud andmeid taaskasutada. Nii saaks isik olemasolevad andmed asjakohasel juhul parandada või neid

täiendada. Teeme ettepaneku lähtuda endiselt sellest, et isik esitab oma lähedaste kohta andmed vaid juhul, kui need on muutunud võrreldes varasemas ankeedis esitatuga. Oluline on, et pikendamise taotlejal säilib kohustus ka juba esitatud lähedaste andmed üle kontrollida.

5. Eelnõu lisa 5 muudatusega kehtestatakse uues sõnastuses isiku nõusolek julgeolekukontrolli teostamiseks. Selgitame selle kohta järgmist. Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) art 2 lg 2 p (a) kohaselt ei kohaldata IKÜM-i, kui isikuandmeid töödeldakse muu kui liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluva tegevuse käigus. IKÜM-i põhjenduspunkt 16 selgitab seda ja ka p (b) sisu järgmiselt: käesolevas määruses ei käsitleta põhiõiguste ja -vabaduste kaitse küsimusi ega andmete vaba liikumist, mis on seotud väljapoole liidu õiguse kohaldamisala jääva tegevusega, näiteks riigi julgeolekut puudutava tegevusega, ega isikuandmete töötlemist liikmesriikide poolt liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga seonduva tegevuse läbiviimisel.

Eelnevat arvesse võttes tuleb julgeolekukontrolliga seotud andmetöötlusele kohaldada riigisisest õigust, milleks antud juhul on RSVS. Lisaks tuleb silmas pidada, et teatud juhtudel on julgeolekukontrolli võimalik teostada ka isiku nõusolekuta (RSVS § 47 lg 5). Seega ei sõltu andmete töötlemine alati isiku nõusolekust ning nõusolek ei ole asjakohane õiguslik alus andmete töötlemiseks. See alus peab tulenema RSVS-ist.

Ühe alternatiivina võiks kaaluda isiku teavitamist enne juurdepääsuloa taotlemist, et asjaolude kontrollimiseks on kontrolli toetaval asutusel õigus saada andmeid, sh eriliiki isikuandmeid. Isik saab siis otsustada, kas ta soovib taotlust esitada. Andmete töötlemise õiguslik alus juurdepääsuloa menetlemisel tuleb aga RSVS-ist. Tuleks hinnata, kas RSVS-is on vaja andmetöötluse sätteid selgemaks muuta, et ka eraõiguslikud juriidilised isikud saaksid üheselt aru, millal nad on kohustatud andmeid väljastama.

6. Eelnõu on plaanitud jõustada üldises korras. Soovitame uues sõnastuses lisade jõustumiseks valida siiski konkreetne kuupäev. See loob selguse, millised nõuded millal kehtivad. Selgus on vajalik nii ankeedi esitajale kui ka kontrollijale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Katariina Kärsten 54440407
Katariina.Karsten@just.ee
Kristel Niidas
Liis Didvig
Signe Reinsalu